

УДК 378.147 : 004

Л. Е. Гризун

ДИДАКТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ МОБІЛЬНОГО НАВЧАННЯ

Постановка проблеми. Мобільне навчання є частиною нової картини освіти, створеної завдяки технологіям, що підтримують гнучке, доступне, індивідуальне навчання. Повсякденне використання учнями та студентами мобільних телефонів та інших пристроїв, наприклад, ігрових консолей, які можуть бути використані і в освітніх цілях, є сьогодні основним стимулом масового розповсюдження мобільного навчання в усьому світі. Важливо відзначити, що мобільні технології можуть допомогти в наданні якісної освіти для розвитку дітей, молоді та дорослих, про що зазначено, зокрема, в завданнях Програми ЮНЕСКО «Освіта для всіх» (ОДВ) [4].

Сучасний мобільний телефон має потужну функціональність, що не поступається комп'ютерам початкового рівня, а в деяких випадках – і середньої потужності. У зв'язку зі стрімким поширенням мобільних інтернет-технологій у сфері освіти останнім часом з'явилася гостра потреба створення дидактичної та методичної бази, зокрема з'ясування поняття «мобільне навчання» та його сутності, особливостей, основних рис, переваг і недоліків. На думку деяких методистів, це навчання за допомогою бездротового Інтернету. Інші акцентують увагу на такій якості мобільного навчання як, можливість людини навчатися новому в будь-який час і в будь-якому місці. Тим не менш мобільне навчання і поняття «мобільні технології» нерозривно пов'язані одне з одним.

Такий спосіб здобування освіти є актуальним і суголосним сьогоденню з огляду на потужний навчальний потенціал мобільних технологій. Зокрема це стосується вироблення навичок індивідуального навчання, мотивації самостійного опановування теоретичного матеріалу з прагматичною метою – доцільно використати його на практиці. Суспільна потреба таких форм освіти зумовлена зниженим рівнем соціальної активності учнів/студентів, їхньою пасивністю в реалізації особистісних цілей. Поява мобільних пристроїв в освіті стимулює бажання вчитися, розширює зону індивідуальної активності кожного учня, збільшує швидкість подачі якісного матеріалу.

Активне входження різнорівневих інформаційних технологій у простір сучасної освіти вимагає від викладача не лише розуміння переваг мобільного навчання, а й компетентного володіння дидактичними принципами використання такого навчання у форматі загальної середньої та вищої освіти.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Досліджуючи навчальний потенціал інформаційних, зокрема мобільних технологій в освіті, науковці Н. Алюшина, О. Горошко, В. Куклев, Л. Карташова,

В. Корж, Т. Павлова та інші висловлюють різні думки щодо його пріоритетів чи, навпаки, проблемних аспектів. При цьому більшість з них доходять згоди в тому, що «на сьогодні інтернет-технології (ІТ), до яких належать і мобільні засоби, розвиваються надто стрімко і їхній вплив на всі соціальні комунікації в суспільстві, враховуючи освітні, стає з кожним роком усе відчутнішим, що практично не можна натрапити на викладача, який будь-якою мірою не мав би про них уявлення або яким-небудь чином не використав їх в освітньому процесі» [2].

Разом із тим, Н. Алюшина [1, с. 2], досліджуючи мобільне навчання у відкритій дистанційній освіті, доходить висновку, що використання мобільних технологій є перспективним напрямком у діяльності вищих навчальних закладів. Проте на сьогоднішній день спостерігається відсутність досвіду та методики розробки і впровадження дистанційних курсів у форматі мобільного навчання, а також недостатня науково-педагогічна база для повномірної реалізації технології мобільного навчання старшокласників та студентів різним дисциплінам.

Наявність методичних та дидактичних прогалин у впровадженні мобільних технологій у навчальний процес зумовлює потребу в теоретичному осмисленні цієї проблеми й потребує вироблення дидактичних принципів і засад мобільного навчання та їхнього впровадження в простір національної освіти. Отже, дослідження дидактичних особливостей цього виду навчання з метою його якісного впровадження у практику вищої школи уявляється актуальним.

Метою статті є виявлення особливостей та дидактичних можливостей мобільного навчання.

Виклад основного матеріалу. Зазначимо, що у психолого-педагогічній літературі зустрічаються різні тлумачення мобільного навчання, дослідники визначають його і як вид освіти [3], і як різновид дистанційного та електронного навчання [7, с. 286], і як особливий підхід до навчання [6], і як технологію [7, с. 285].

Спираючись на наявні тлумачення мобільного навчання (зокрема В. Куклева, Л. Карташової В. Корж, Т. Павлової та ін.), а також зважаючи на його зростаюче поширення, визначимо сутність мобільного навчання як один із видів відкритого, інтерактивного дистанційного навчання, що забезпечує безперервний доступ до інформації в будь-який час завдяки спеціальному програмному, організаційному, нормативно-правовому й мовному забезпеченню.

Дослідник В. Куклев [3], опрацьовуючи проблеми становлення системи мобільного навчання у відкритій дистанційній освіті, до пріоритетних особливостей мобільного навчання відносить низку таких характеристик. Мобільне навчання виступає реалізацією нових концепцій, необхідних сучасній освіті; дистанційним додатком до очного навчання для активізації самостійного навчання та виконання завдань; засобом дистанційного репетиторства (активне набуття знань, підтримка талантів та здібностей); засобом освоєння нових областей знань і

придбання нових навичок. До особливостей мобільного навчання вчений відносить також аудіовізуальне подання інформації, представлення навчально-методичних матеріалів у гіпермедійному варіанті; забезпечення відкритого постійного доступу до освітніх ресурсів, миттєвого оволодіння невеликої порції навчального матеріалу.

Виходячи із сутності та особливостей мобільного навчання, а також спираючись на його технологічні характеристики, можна виявити його дидактичний потенціал, необхідний для урахування при розробці педагогічних засад реалізації мобільного навчання різним дисциплінам.

Можливість навчання будь-де та будь-коли, що властиво мобільному навчанню, сьогодні є загальною тенденцією інтенсифікації життя в інформаційному суспільстві. Ідея мобільного навчання заснована на використанні навчальних ресурсів, що надаються мобільними технологіями. Такий метод найбільш актуальний, коли учень не знаходиться в задалегідь визначеному місці і навчається, використовуючи ситуативний підхід і доступні йому ресурси. Мобільне навчання також дозволяє учням/студентам легко змінювати обстановку й умови навчання та поєднувати навчання в декількох навчальних закладах, забезпечуючи тим, хто навчається, мобільність, варіативність, дистанційність та ситуаційність навчання одночасно.

Мобільні технології забезпечують високий рівень співробітництва між суб'єктом та об'єктом навчання, формуючи широке освітнє середовище, у якому актуалізуються насамперед діалогічні форми цілеспрямованого соціального спілкування та отримання нових знань. У такий спосіб учень/студент стає безпосереднім учасником власної освіти, усвідомлюючи себе суб'єктом навчання. Це здійснюється за допомогою листування електронною поштою, створення та проведення спільних телекомунікаційних проєктів, можливості читати книги в оригіналі, загалом – формування цілісного комунікативного простору, широкого каналу спілкування, орієнтованого на самостійне пізнання світу.

Технологічний потенціал мобільного навчання нерозривно пов'язаний з його дидактичним потенціалом. Найчастіше для мобільного навчання використовуються такі пристрої, як мобільні телефони, персональні аудіо-пристрої, переносні ПК, нетбуки і невеликі ноутбуки. Цей діапазон постійно розширюється: до нього входять ігрові консолі, цифрові диктофони, електронні книги і словники, а також допоміжні технології для учнів з обмеженими можливостями. Пристрої постійно стають більш багатофункціональними. Вони підтримують усне мовлення, відтворення аудіо- і відеоматеріалів, читання, письмо, пошук інформації, виконання розрахунків, навчальні ігри тощо.

Не менш важливі мережі та інфраструктури, завдяки яким пристрої можна з'єднати між собою і підключити до мережі Інтернет, а також бездротові рішення, що дозволяють учням переміщатися, не втрачаючи зв'язку один з одним. Супутникова система навігації дає можливість визначити місцезнаходження учня, завдяки чому можна

обмінюватися контекстно-специфічними ресурсами, а також інформацією, що має відношення до певного маршруту або місця.

Такий численний спектр технічних засобів реалізації мобільного навчання зумовлює корекцію парадигми загальнодидактичних принципів, що забезпечують доцільний вибір методів і прийомів навчання. Першими є принципи наочності і доступності як мотиваційні в самостійному, індивідуальному здобуванні освіти, вповні реалізуючи психологічну основу навчання: конкретно-чуттєве сприймання – осмислення – розуміння. Далі, як наступні, складніші етапи пізнавальної діяльності, актуалізації зазнають дидактичні принципи науковості, систематичності, послідовності, перспективності.

Мобільна освіта передбачає появу цілого спектру нових методів навчання і викладання, заснованих на переконанні, що взаємодії в умовах традиційного класу найчастіше не настільки ефективні, як хотілося б. Мобільне навчання можна назвати «підривним» і «змінюючим парадигму», особливо коли його фокус зміщується на навчання поза традиційною школою або на подолання помічених недоліків існуючих навчальних програм і методів оцінки їхньої ефективності. Мобільна освіта тісніше пов'язує навчання з життям і роботою, причому цей вид діяльності перестає бути пов'язаним винятково зі школою, університетом або іншим стаціонарним закладом. Зауважимо, що це призводить до тертя між традиційною системою освіти, сконцентрованою на навчальній програмі та індивідуальних досягненнях, і мобільним навчанням, яке будується навколо інтересів учнів і їхніх потреб у різних ситуаціях і обставинах [5], що вимагає пошуку шляхів подолання цих суперечностей.

Зрозуміло, що реалізація нових інформаційних технологій, зокрема й мобільних, потребує відповідних програмно-методичних (навчальні, контролюючі, імітаційно-моделювальні, інструментальні, службові програми, програмно-методичні комплекси) та навчально-методичних (навчальні та методичні посібники, нормативно-технічні документація, організаційно-інструктивні матеріали тощо) засобів його впровадження. У зв'язку з цим основними завданнями інформаційно й технологічно забезпеченого навчання вважають: інтенсифікацію всіх рівнів навчально-виховного процесу, підвищення його ефективності та якості; побудову відкритої системи освіти, яка забезпечує кожній дитині можливість самоосвіти. Завдяки цьому має уможливитися системна інтеграція галузей знань; розвиток творчого потенціалу учня, його здібностей до комунікативної діяльності; формування інформаційної культури; розвиток експериментально-дослідницької діяльності та культури навчальної діяльності; реалізація соціального замовлення, обумовленого інформатизацією і технологізацією сучасного суспільства.

Висновки. Підсумовуючи висвітлення можливостей мобільного навчання, виділимо основні переваги використання мобільних технологій в освіті. Це насамперед полегшення доступу до освіти; можливість навчатися у власному ритмі, в умовах конфіденційності, яка

може бути недоступна при використанні комп'ютера або обладнання, що належить іншим особам; підтримка популярних способів взаємодії, діалогічний характер навчання; ситуаційність, близькість до конкретних навчальних запитів; задоволення інтересів за межами навчальної програми за допомогою доступу до додаткових інформаційних ресурсів, що підвищує мотивацію, стимулює пізнавальну активність і інтерес.

Перспективи подальших досліджень. В роботі виявлено сутності і особливості мобільного навчання, проаналізовано його дидактичний потенціал. До перспектив дослідження можна віднести виявлення дидактичних можливостей мобільного навчання предметам різних циклів підготовки фахівців.

Список використаної літератури

1. Алюшина Н. А. Мобильное обучение в открытом дистанционном образовании: опыт внедрения на примере дистанционного курса „Тайм-менеджмент государственного служащего” / Н. А. Алюшина [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.sapanet.ru/IPS/gmu/conf/1/-DOC/S2/alyushina.doc. **2. Горошко Е. И.** Образование 2.0 – это будущее отечественного образования? (Попытка теоретической рефлексии. Ч. 1) / Е. И. Горошко // Образовательные технологии и общество. – 2009. – № 5. – С. 455. **3. Куклев В. А.** Становление системы мобильного обучения в открытом дистанционном образовании / В. А. Куклев // Междунар. науч.-практ. заоч. конф. „Интернет в образовании”, 12.10.09 – 01.04.10 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.conf.muh.ru/091012/-thesis_Kuklev.htm. **4. EFA.** Global Monitoring Report [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.unesco.org/new/en/education/themes/leading-the-international-agenda/efareport/the-report-and-efa/>. **5. Мобільні** технології в безперервному навчанні : рекомендації [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.motill.eu>. **6. Семеріков С. О.** Фундаменталізація навчання інформативних дисциплін у вищій школі : монографія / С. О. Семеріков. – К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2009. – 340 с. **7. Триус Ю. В.** Організаційні та педагогічні аспекти розвитку і впровадження технологій мобільного навчання у вищій школі / Ю. В. Триус // VI Міжнар. конф. „Нові інформаційні технології в освіті для всіх: навчальні середовища”, 22–23 лист. 2011 р. : зб. праць. – Київ, 2011. – 512 с.

Гризун Л. Е. Дидактичний потенціал мобільного навчання

В роботі висвітлено сутність і особливості мобільного навчання, проаналізовано його дидактичний потенціал. Виявлено основні переваги використання мобільних технологій в освіті: полегшення доступу до освіти; можливість навчатися у власному ритмі, в умовах конфіденційності; діалогічний характер навчання; ситуаційність; задоволення інтересів за межами навчальної програми за рахунок доступу до додаткових інформаційних ресурсів, що підвищує мотивацію,

стимулює пізнавальну активність і інтерес.

Ключові слова: мобільне навчання, особливості мобільного навчання, дидактичні можливості мобільного навчання.

Гризун Л. Э. Дидактический потенциал мобильного обучения

В работе освещены сущность и особенности мобильного обучения, проанализирован его дидактический потенциал. Выявлены основные преимущества использования мобильных технологий в образовании: упрощение доступа к образованию; возможность обучаться в собственном темпе, в условиях конфиденциальности; диалогический характер обучения; удовлетворение интересов вне учебной программы за счет доступа к дополнительным ресурсам, что повышает мотивацию, познавательную активность и интерес.

Ключевые слова: мобильное обучение, особенности мобильного обучения, дидактические возможности мобильного обучения.

Grizun L. E. Didactic potential of mobile learning

Essence and peculiarities of mobile learning are covered; its didactic potential is analyzed. Main advantages of mobile technologies application to education are revealed: facilitating access to education; opportunities to learn in own pace and in conditions of confidence; dialogical and situational style of studying; meeting out of curriculum learning interests by access to additional information resources that raises motivation, stimulates cognitive activity and interest.

Keywords: mobile learning, peculiarities of mobile learning, didactic opportunities of mobile learning .

Стаття надійшла до редакції 10.05.2012 р.

Прийнято до друку 25.05.2012 р.

УДК 004.45 : 37.091.33-028.22

А. М. Караванский, А. В. Логінов

**РОЗРОБКА ПРОГРАМИ ДЛЯ АДМІНІСТРУВАННЯ
КОМП'ЮТЕРНОГО КЛАСУ НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ**

Комп'ютеризація суспільства вплинула на появу комп'ютерних класів практично у кожному навчальному закладі. Під час роботи з комп'ютером проконтролювати дії студентів та учнів не завжди вдається: при навчанні за комп'ютером учні відволікаються від роботи – відвідують Інтернет-ресурси, переглядають чужі й системні файли,